

Asia: VN/20253/2024

Lausuntopyyntö: Fossiilittoman jouston työryhmän loppuraportti

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Pydyttynä lausuntona fossiilittoman jouston työryhmän loppuraportista Metsäteollisuus ry toteaa seuraavaa:

- Sähkömarkkinoiden hintasignaalien tulee myös tulevaisuudessa olla tärkein investointipäätösten ohjauskeino

Työ- ja elinkeinoministeriö asetti syyskuussa 2024 työryhmän laatimaan ehdotuksen EU:n sähkömarkkina-asetuksen artiklan 19 mukaisen fossiilittoman jouston tukimekanismin luomiseksi.

Taustaa

Metsäteollisuudella on suuri merkitys Suomen sähköjärjestelmässä niin sähkön käyttäjänä kuin tuottajana. Metsäteollisuudella on Suomessa lukuisia pääasiassa vientituotteita valmistavia tehtaita. Tehtaat vaativat runsaasti vähäpäästöistä sähköä, jotta asiakkaiden tarvitsemat tuotteet saadaan valmistettua. Rakennemuutoksen myötä toimialan sähkönkulutus on vähentynyt merkittävästi 2000-luvun alusta. Samaan aikaan alan oma fossiilivapaa sähköntuotanto on kasvanut uusien investointien myötä. Metsäteollisuus käyttää silti edelleen huomattavasti enemmän sähköä kuin mitä se tuottaa.

Metsäteollisuuden tuotantoprosessien yhteydessä tuotetaan biopohjaisilla polttoaineilla runsaasti myös sähköä. Tämä sähköntuotanto tukee muuta sähköjärjestelmää myös sähkön hinnan huipputunteina, sillä metsäteollisuuden sähköntuotanto on säästä riippumatonta ja erittäin vakaata. Lisäksi sellutehtaat ovat usein sähkönkulutukseensa nähden yliomavaraisia.

Tehtailla tapahtuvan sähköntuotannon lisäksi metsäteollisuuden yritykset ovat investoineet merkittävästi muuhun fossiilivapaaseen sähköntuotantoon kuten ydin- ja vesivoimaan.

Yritykset toimivat markkinaehtoisesti myös energiahyödykkeiden osalta, joten tehtaiden intresseissä on sähkönkulutuksen ja tuotannon optimoiminen osana tuotannonsuunnittelua. Tehtaat ja prosessit eivät ole keskenään samanlaisia, joten kulutuksen siirtäminen hintapiikkien ulkopuolelle on joidenkin tapausten osalta helpompaa kuin toisten. Yritykset ovat toteuttaneet kulutusjoustoja mahdollisuuksiensa mukaan jo vuosikautia.

Pidempikestoinen kulutusjousto korkeiden energiahintojen takia on sekä yrityksen että Suomen kansantalouden kannalta haasteellista. Tämä voi tarkoittaa konelinjojen pidempikestoista pysäyttämistä, jolla on väistämättä vaikutusta yritysten sopimien tilausten toimitukseen ja siten myös Suomen vientituloihin.

Metsäteollisuuden näkökulmasta vakaa ja luotettava sähköjärjestelmä on valmistavan teollisuuden perusedellytys, joka on pyrittävä takaamaan mahdollisimman markkinaehtoisin keinoin.

Sähkömarkkinoiden hintasignaalien tulee myös tulevaisuudessa olla tärkein investointipäätöksen ohjauskeino

Kokonaisuudessaan Suomen sähköjärjestelmän tuotannon rakenne on muuttunut huomattavasti viimeisten vuosikymmenien aikana. Lauhdevoimalaitokset ovat käytännössä poistuneet sähkömarkkinoilta ja CHP-kapasiteetti on vähentynyt huomattavasti. Samaan aikaan sääriippuvainen tuotantokapasiteetti on kasvanut huomattavasti. On selvää, että muutokset ovat vaikuttaneet myös markkinoiden dynamiikkaan.

Sähkön kulutuksen kasvu on toistaiseksi perustunut pitkälti lämmöntuotannon sähköistymiseen, joka lisää joustoja sähkömarkkinoille, mutta ei edesauta tehopulatilanteiden välttämistä. Myös metsäteollisuudessa sähkökattilat ovat yleistyneet sähkömarkkinoiden kasvaneen hintavolatiliteetin myötä.

Metsäteollisuus ry yhtyy työryhmän näkemykseen, jonka mukaan investointituki on vähemmän haitallinen sähkömarkkinoiden toiminnan näkökulmasta kuin tuotantotuki. On tärkeää, että ehdotetun tuen piiriin kuuluvat investoinnit eivät syrjäytä jo olemassa olevaa tuotantokapasiteettia pois sähkömarkkinoilta.

Jouston tarpeen arviointi ja siten pohdittu investointituki perustuvat kantaverkkoyhtiö Fingridin skenaarioon, jonka mukaan Suomen sähkön kulutus kasvaa vuoteen 2030 mennessä 126 terawattituntiin. Ennustettu sähkön kulutuksen kasvu perustuu Fingridin saamiin liityntäkyselyihin. Liityntäkyselyt eivät välttämättä perustu investointipäätöksiin, minkä takia on odotettavaa, että sähkön kulutusskenaariot tulevat muuttumaan tulevina vuosina. Valmistavan teollisuuden investointien toteutumisen näkökulmasta on tärkeää, että sähkön saatavuuden ja kilpailukykyisen hinnan lisäksi huolehditaan myös muusta teollisesta toimintaympäristöstä kilpailukykyyn ylläpitämiseksi.

Metsäteollisuus ry puoltaa työryhmän ehdottamaa teknologianeutraalia lähestymistapaa. On kuitenkin huomioitava, että ehdotetut kriteerit voivat rajoittaa esimerkiksi teollisen kulutusjouston mahdollisuuksia osallistua tulevaan tarjouskilpailuun. Käytännössä toimitusvaatimusaika ja toimitusvelvoiteaika tarkoittavat yhteensä reilusti yli kymmenen vuoden sitoutumista, joka nykyisessä teollisessa toimintaympäristössä voi useilla toimialoilla olla haasteellinen.

Uusien sähköjärjestelmän joustoihin tähtäävien investointien lisäksi olisi tärkeää tarkastella myös olemassa olevia työkaluja joustojen lisäämiseksi. Esimerkiksi nykyistä tehokkaampi vesivoiman käytön mahdollistaminen olisi niin käyttäjien, tuottajien kuin sähköjärjestelmän etu. Lisäksi joustavia liityntäsopimuksia hyödyntämällä voitaisiin saada alennettuja Fingridin maksuja vastaan lisää joustavaa kulutuskapasiteettia, jolla voisi olla oma roolinsa ongelman ratkaisemiseksi.

Työryhmän näkemyksen mukaan fossiilittoman jouston tukimekanismi tulisi rahoittaa yleiskatteellisesti valtion budjetista eikä korvamerkityllä tariffilla. On kuitenkin huomioitava, että kehysriihipäätöksen mukaisesti tukimekanismi rahoitetaan mahdollisuuksien mukaan sähkömarkkinoiden sisältä. Uusien kustannusten kohdistaminen Suomen valmistavalle teollisuudelle - samaan aikaan kun päätös sähköistämistuen jatkosta puuttuu ja kustannukset ovat nousevat erityisesti logistiikassa jo tehtyjen EU-tasoisien päätösten takia - nakertaisivat entisestään kilpailukykyä. Tämä voisi siten vähentää Fingridin liityntäkyselyiden perusteella ennustettujen investointien toteutumista.

Metsäteollisuus ry

Vierimaa Heikki
Metsäteollisuus ry

